

יונה פרק ג'

1) תלמוד בבלי מסכת יבמות דף צח עמוד א

(יונה ג') ויהי דבר ה' אל יונה שנית לאמר - שנית דברה עמו שכינה, שלישית לא דברה עמו שכינה

2) מוספות מסכת יבמות דף צח עמוד א

על עסקך נינה - ... ואית והא אשכחן דברה עמו שלישית בעסקך נינה דכתיב ויאמר ה' אל יונה ההייטר חרה לך על הקיקין וגוי ואני לא אחוש על נינה וגוי ויל דהני לאו עסקך נינה ומיהו לרבות נחמן בר יצחק דאמר שוב לא דברה עמו קשה ויל שזה היה אותו יום וחשב הכל נבואה אחת.

3) ערך לנר על יבמות דף צח/א

לענ"ד מה שכתבו התוספ' דהנבואה באותו יום הי' צ"ג דהפסוקים מוכחים נגד זה דגם אי נאמר דעתו הקב"ה לקרוא בנינה וקריאת יונה מהלך יום א' ושניהם הקב"ה על הרעה עי' תשובה אנשי נינה וכיאת יונה מן העיר וצמיחת הקיקון הי' הכל ביום א' מכ"מ כתיב בפי' שמחרת ישבה הקיקון ואז היתה הנבואה ההייטר חרה לך וא"כ ע"כ ב' הנבואות לא ביום א' היו והתוספ' הרא"ב באמות לא כתוב בזאת כתבי התוספ' רק כיון דשניהם על עסקך נינה היו לא חשיב רק נבואה א', אכן גם זה צ"ע דא"כ ראשוני ושנית ג' לא חשוב רק נבואה אחת, ولكن נלע"ד ביישוב קושית התוספ' לרבעי לפי מה כתבו בדבר אחר זה דלא חשיב אלא דברים שהם צורך גדול כמו מעשה נינה ולכן הך דבר דההייטר חרה לך ואיך לא אחוש על נינה לאו צורך גדול הי' אחר שכבר ניחם הקב"ה על הרעה, א"נ ייל שלא חשיב רק מה דהני נבואה לעתיד אבל הך דבר דאית לא אחוש לא הי' רק דבר הקב"ה ולא נבואה לעתיד כמו הנה רашונים דמעשה נינה ולכן שפיר כתוב שניית ועכ"פ ע"כ לאו באותו היום הי' וא"כ קושיתם דהכא במקומה עומדת ליל למיכתב שניית, ויל ע"פ מה שכתב רשי' (במלכים ב' י') והוא במילatta (ר"פ בא) דליך נעש יונה דלא דברה שכינה עמו שלישית משום שברחה מפני זכותן של ישראל והקפיד על כבוד הבן יותר מכבוד אב, ולפ"ז ייל דליך פרט הכתוב שניית להשמיינו זה שהי' ראוי שנבואה שלישית ג' כת אמר על ידו דהינו לרבעיא נבואה של נחום שהיתה על עסקך נינה ולרבב"י גם נבואה אחרת רק שנענש ולא נאמרה רק שנית אבל אי לא היו כתיב שנית לא ידעו זה שהרי כמה נבאים הי' שלא נתנו רק נבואה אחת או שתים:

4) חומרת אנך יונה פרק ג פסוק א

והי דבר ה' אל יונה שנית לאמר . כלומר דלפי דעתנה בארץ יכול להתנבא גם בח"ל וכמ"ש רוז"ל על פסוק על נהר כבר, ואמרו באבות דר' נתן פרק כ"ח וול' חכם הדר בארץ ישראל ויוצא ח"ל פוגם ועפ"י שפוגם משובח הוא יותר מכל המשובחים שבמדירות ע"ש והטעם שמה שכבר קנה אין נגרע מערכיו:

5) ספר כד הקמח כפורים [א]

והי דבר ה' אל יונה שנית לאמר קום לך וגוי הזכר שנית ללמד שהוא דומה לנבואה ראשונה כי בראשונה היו ראים לענש מיד וכשנתאחר הדבר עד הנבואה השנית נפתחו להם שעריו תשובה וננטחרה הגזירה וע"כ אמר בראשונה וקרא עליה כי קראה בעל היא לפורענות כלשון (איכה א) קרא עלי מועד, זה שאמר כי עלתה רעתם לפניה. כלומר גנזר עליהם גוררת מי שעלה רעתם לפניה הש"ית ודין להשחת מן העולם כמו שנאמר בסודם (בראשית יט) כי גדלה צעקטם את פני ה'. אבל בכאן אמר וקרא אליה כי כל קראה בלם"ד לטובה (יוחזקאל לו) וקראתי אל הדגן והרביתיו ועל כן אמר שנית לפי שהיא שנית בענינה.

6) בראשית רביה (תיאודור-אלבק) פרשה לט ד"ה [לכך ר]

אמר ר' יוחנן לך מאריך זו איפרכיה שלך, וממולצתך זו שכונתך, ובבית אביך, אל הארץ אשר ארץ ולמה לא גילת לו, כדי לחביבה בעינוי וליתן לו שכר על כל פסיעה ופסיעה, היא דעתיה דר' יוחנן ויאמר קח נא את בנד (בראשית כב ב) אי זה בן, את יחידך (בראשית כ"ב). זה לאמו יחיד וזה לאמו יחיד, אשר אהבת (בראשית כ"ב), זה אהבתך וזה אהבתך [אית תחומיין במשמעות], אמר לו את יצחק (בראשית כ"ב), ולמה לא גילת לו, כדי לחביבו בעינוי וליתן לו שכר על כל דבר ודבר אמר ר' הונא מש' ר' אליעזר מי שהקב"ה מתהיה ומתלה בעוני הצדיקים ואחריך מגלה להם טעםם שלדבר כך אל הארץ אשר ארץ, על אחד ההרים אשר אומר לך (בראשית כ"ב), וקרא אליה את הקראה אשר אני דבר לך (יונה ג)

7) ילקוט שמעוני יונה רמזו תקן

ונינה הייתה עיר גדולה לאלקים, כתיב ואת רסן בין נינה ובין כלח היא העיר הגדולה אין אלו יודעים אם נינה היא העיר הגדולה אם כלח היא עיר גדולה, אלא ממה דכתיב ונינה הייתה עיר גדולה והו שמי עשר אלף בני אדם, וכל רחוב ורחוב היה בה י"ב מבאות, וכל מבוי היה ימים, והוא בה שנים עשר שוקים, וכל שוק ושוק היה בו שנים עשר גברים, וכל גבר היה לו י"ב בנים, והוא יונה מכריז בשוק והוא קולו בו י"ב חצרות, וכל חצר י"ב בתים, וכל בית ובית שנים עשר גברים, וכל גבר היה לו י"ב בנים, והוא יונה מכריז בבית ובית נשמע מהלך ארבעים יום והוא שומעים קולו כל בית ובית

8) רשיי יונה פרק ג פסוק ז

נחרבת - נחרבת (ולא אמר נחרבת כי נהפטת משמש שתי לשונות רע וטוב אם לא יעשו תשובה נחרבת), ואם יעשו תשובה אז נהפטת על אנשי נינה קאי שהיפכו מרעה לטובה ויעשו תשובה הג"ה דר"ע):

9)aben עזרא יונה פרק א (ב)

... והנה מצאנו כתוב היה עיר גדולה לאלקים שהיו יראים השם מקדם ... ולולי זה שהיה בתחילת אנשי השם לא היה שולח נביאו אליהם והנה ראיינו ששב תשובה גמורה אין כמו ולא תמצא כתוב שבררו מזבחות בעליים או גדו פסילים והנה מזה נלמוד שלא היו עכו"ם:

10) בעל הטורים על שמות פרק יד פסוק לא

ויאמינו - ב'. ויאמינו בה'. ויאמינו אנשי נינה באלהים (יונה ג, ה). כדאיתא במדרש (פרק דר"א פ' מג) לא נשאר בהם עד אחד (פסוק כח) שלא נשאר אלא אחד והוא פרעה והלך לנינה מלך שם. וזה ויאמינו אנשי נינה באלקים, שנזכר למה שראה במצרים ועל הים.

11) רצ"ק יונה פרק ג פסוק ה

ויאמינו - כי אנשי האניה היו בעיר והיעדו עליו כי הטילוהו אל הים וכל עניינו כמו שהוא לפיקח האמינו בנבואתו ושבו בתשובה שלמה:

12) שולחן ערוך אורח חיים סימן תקסז סעיף א

השרוי בתענית יכול לטועם כדי רביעית, ובלבבד שיפלוט; וביום הקפורים ובתשעה באב, אסור. הגה: יש מחמירין בכל תענית צבור, והכי נהוגין (תוספות והגותות מיימוני פ"א ות"ה סימן קנ"ח).

13) חתמס טופר אורח חיים סימן תקסז סעיף א

יכול לטועם. נ"ב, נראה לי דעתכו אקררא [אסתר ד, טז] וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו

14) רשיי יונה פרק ד (יא)

ובהמה הרבה - בני אדם גדולים ודעתן כבהמה שאינם מכירים מי בראשם:

15) תלמוד ירושלמי מסכת תענית פרק ב דף טור ב ה"א

ויתכסו שקים האדים והבהמה ויקראו אל אלהים בחזקה מהו בחזקה אמר רב שמעון בן חלפotta חזיפה נצח לכשירה כל שכן לטובתו של עולם וישבו איש מדרך הרעה ומון החמס אשר בכפייהם אמר רב יוחנן מה שהיה בкусיהם החזרו מה שהיה בשידה תיבה ומגדל לא החזרו

16) ספר בית אלקים - שער התשובה - פרק שניים עשר

וآخر שנתבאר עניין התשובה כי היא החרטה ועיזבת החטא, נאמר כי אינם כשאר המצות שהעושה חלק המצווה אין לו חלק שכר

יונה פרק ג'

המצוה, כמו שתואמר מצות ציצית הוא בד' הנקודות והעשה ציצית בג' כנפות בלבד, איןנו מחייבים ג' חלקי המצויה שהרי ד' ציציות מעכbin זה את זה והרי הוא אכן לא עשה שום דבר, ואולם התשובה גם כי אינה שלימה עד שתהיה בחרטה לשער ועיבת החטא לעתיד, עם כל זה החרטה בלבד עלי עיבת החטא קצת, וכן עיבת החטא בלי חרטה, וכמו שמצוין באחאב שנכנע מלפני ה' במה שקרו בגדיו וצם ושכב בשק, שנראה כמתחרט על מה שעשה, ולא עזב כל חטאיו, ועם כל זה הוועיל לו, דעתך בלבך (מלכים א' כ"א) יعن כי נכנע מפני לא אביה הרעה בימי יג', וכן מצינו באנשי נינו ששבו לעתיד שabay החטא, ולא נתחרתו על העבר, כי אףilo באזהרת המלך לעם אמר (יונה ג') וישבו איש מדרכו הרעה ומון החמס אשר בכפיהם, אשר כפי הנראה כי החמס אשר עודנו בכפם לא בלעו הוא שהיה מוחזירם ולא הגזל הנاقل שקשה להשיבו, יותר מזה א"ר יוחנן (בירושלמי תענית פ"ב) מה שהיא בכספי ידיהם החזירו, בשידה תיבה ומגדל לא החזירו.

ולזה אמר הכתוב וירא אלקים וג' כי שבו מדריכם הרעה שהוא עיבת החטא לעתיד בלבד, ועם כל זה הוועיל להם שנחם האלקים על הרעה אשר דבר לעשות ולא עשה, ומפני כי תשובתם זו לא הייתה שלימה כמו נזכר, אמר הכתוב על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה, כלומר על מה שדבר עוד מ' יום ונינו נחافت הוא שנחם ולא עשה בסוף הארבעים, אלא האריך להם עד שתהיה תשובתם שלימה, ואפיilo בהשبو אל לבו לשוב בימי שום חלק מב' חלקי התשובה ההכרחיים מיקל האדם מעונש, כמו שלמד הר"ן ז"ל דבר זה בסוף דרש ועתה ישראל מפסק והשבות אל לבך בכל הגוים, שהוא ההשבה ללב לשוב, ושבת עד ה' אלקיים היא התשובה בפועל, ובש ה' אלקיים את שבותך הוא שכך ההשבה ללב שיתנק לרחמים לפני שובך, יהיה ושב מלשון בשובה ונחת, ואמר ושב ובקצת מכל העמים שישלים הגולה מכל וכל חלף עבודתו שהשלים לך התשובה

17) תלמוד בבלי מסכת תענית דף טז עמוד א

(יונה ג') ויתכסו שקים האדים והבהמה, Mai הוו עבדין? - אסרא הבהמות לחוד ואת הולדות לחוד, אמרו לפניו: רבונו של עולם! אם אין אתה מרחם עליינו - אין לנו מרחמים על אלו, (יונה ג') וקראו אל אלהים בחזקה, Mai אמרו? אמרו לפניו: רבונו של עולם! עLOB וSHAINO עLOB, צדיק ורשע - מי נדחה מפני מי? (יונה ג') וישבו איש מדרכו הרעה ומון החמס אשר בכפיהם. Mai ומון החמס אשר בכפיהם? אמר שמאלא: אפיilo גול מריש ובנאו בבריה - מקעקע כל הבירה כולה ומהזיר מריש לבעליו. אמר רב אדא בר אהבה: אדם שיש בידו עבירה, ומתודה ואין חזרה להמה הוא דומה - לאדם שתופס שרך בידו, שאפיilo טובל בכל מימיות שביעולם - לא עלתה לו טבילה. זרכו מידו, כיון שובל ארבעים סאה - מיד עלתה לו טבילה, שנאמר (משלי כ"ח) ומודה וعزב ירחים, ואומר + איך ג' + נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים.

18) חתם טופר מסכת גיטין דף נה עמוד ב

ועל המריש הגזול שבנאו בבריה וכו', עיי' מס' תענית י"ז ע"א אמר שמואל אףilo גול מריש וכו' וצ"ע Mai רבותי דהא מדאוריתנא דינה הци, ובודאי לא עבדי רבנן תקנתא لأنשי נינו... .

19) רש"י יונה פרק ג' (ט)

מי יודע - עבירות שבידיו ישוב:

20) רד"ק יונה פרק ג' (ט)

מי יודע - אولي ישוב ונחם האלים בשוביינו ממעשיינו הרעים או פי' מי שיודע דרכי התשובה ישוב והאלים יתברך ייחם ות"י מאן ידע דאית בה חובין יתוב מנהון ויתרחש עלהן מנ קדם ה':

21) ילקוט שמעוני יונה רמז תקן

וינחם ה' על הרעה אשר דבר ארבעים יום הארץ אףו נגד ארבעים יום שליח ליאונה לנינו, ולאחר ארבעים יום שבו לדרךיהם הרעים יותר מן הראשונים ונבלעו המתים בשאל תהיתית שנאמר מעיר מתים ינאקו:

22) תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז עמוד ב

ואמר רבבי יצחק: ארבעה דברים מקרים גור דין של אדם, אלו ה': צדקה, צעקה, שינוי השם, שינוי מעשה... שינוי מעשה - דעתך בלבך (יונה ג') וירא האלקים את מעשייהם, וככתוב (יונה ג') וינחם האלים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה.